

בדיקת שקיפות עורפית

רקע

שקיפות עורפית , (Nuchal Translucency Screening) הינה בדיקת אולטרסאונד המבוצעת לצורך גילוי חשד להפרעות כרומוזמליות בעובר, כמו כן נמצא כי שקיפות עורפית מוגברת קשורה גם למומי לב בעובר. זוהי בדיקת סקר, כלומר, היא מצביעה על ההסתברות להימצאותו של פגם. הבדיקה איננה יכולה לשלול או לאשר בוודאות פגם. ביכולתה לגלות עד כ-70% מכלל מקרי תסמונות הדאון לפי עבודות שונות שפורסמו בספרות הרפואית.

מהי שקיפות עורפית?

לכל העוברים ישנה הצטברות של מעט נוזל מתחת לעור באזור העורף. הנוזל נראה בסונר "כשקוף" כלומר פס שחור בין הקו של עור העובר שנראה לבן ובין הרקמות שאף הם נראות בסונר לבנות. פס נוזל זה הוא השקיפות העורפית.

מתי נערכת הבדיקה?

שקיפות עורפית מתבצעת בין שבועות 14-11, לאחר שבועות אלו בשל התפתחותו של העובר קשה להשוות בין עוברים בעלי תסמונות דאון לבין מדגם האוכלוסיה.

מהו מהלך הבדיקה?

שקיפות עורפית הינה בדיקה פשוטה, לא פולשנית, אשר איננה מסכנת את ההיריון. בחלק מהמקרים מבוצעת הבדיקה בגישה בטנית (מתמר הסורק את הבטן) ובחלק מהמקרים היא מתבצעת בגישה נרתיקית, הבדיקה נמשכת בין 10 ל 20 דקות

כיצד נבדקת השקיפות?

סריקת העובר מתבצעת באמצעות האולטרסאונד ובמהלכה בודקים את הצטברות הנוזלים בעורפו, הצטברות זו נראית כפס שחור על מסך האולטרסאונד. נמצא כי קיים יחס ישיר בין עובי האזור הנ"ל לסיכויי העובר ללקות בתסמונות כרומוזמליות, ביניהן תסמונת דאון ומומים כרומוזמליים אחרים כמו גם ליקויים אנטומיים ומומי לב. ככל שהפס עבה יותר קיים סיכון מוגבר יותר לעובר פגוע. שקיפות עורפית של 3 מ"מ ומעלה נחשבת שקיפות בלתי תקינה ומצריכה המשך ברור.

בעת ביצוע הבדיקה מודדים את גודל העובר כמו גם את עובי האזור בעורף העובר בו נמצא הנוזל. הנתונים שהתקבלו (גודל העובר, עובי האזור בעורף) בתוספת גיל האישה, מוזנים אל תוכנה מיוחדת המחשבת על פי הנתונים את סיכויי העובר ללקות בתסמונת דאון.

תוצאות השקיפות העורפית:

יש לזכור כי בדיקת השקיפות העורפית הינה בדיקת סקר, כלומר, היא מצביעה על ההסתברות להימצאותו של פגם. הבדיקה איננה יכולה לשלול או לאשר בוודאות פגם. ביכולתה לגלות עד כ-70% מכלל מקרי תסמונות הדאון לפי עבודות שונות שפורסמו בספרות הרפואית. כאשר תוצאות השקיפות העורפית מראות כי עובי שכבת הנוזל בעורף העובר גבוהה או השקלול של הבדיקה מראה על סיכון מוגבר להפרעה כרומוזומלית, חשוב לפנות לקבלת יעוץ גנטי. באפשרות האישה לבצע דיקור מי שפיר, ולשלול בוודאות כמעט מוחלטת קיום של תסמונת דאון. כמו כן, במידה והשקיפות אינה תקינה מומלץ לבצע גם אקו לב עובר.

יתרונות השקיפות העורפית?

1. הבדיקה לא מסכנת את חיי האם העובר וההיריון.
2. היות והבדיקה מתבצעת בשלבים מוקדמים של ההיריון במקרה ויש בעיה קשה וחד משמעית כלשהי ניתן להפסיק את ההיריון באמצעות גרידה.

קביעת מין הילוד בעת ביצוע שקיפות עורפית:

קביעת מין הילוד איננה, בעקרון, חלק מבדיקת השקיפות העורפית. לפעמים ניתן להדגים את מין הילוד. נשים רבות סקרניות לגבי מין הילוד ורוצות לקבל תשובה ודאית בנושא זה, אולם חשוב לזכור כי תשובה בשלב זה איננה ודאית שכן איבריו של העובר עוד לא סיימו להתפתח ולכן קשה להבחין בשוני בין שני המינים (שיעור הטעות בזיהוי מין העובר נע סביב 20-30 אחוז), ולכן בעת ביצוע שקיפות עורפית עלולה להיות טעות לגבי מין העובר בחלק מהמקרים. (כאשר תבוצע הסקירה המוקדמת, התשובה לגבי מין העובר תהיה ודאית הרבה יותר, שכן אז אברי המין החיצוניים התפתחו במידה כזו שכבר ניתן להבחין בהם בקלות יחסית).